

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра експериментальної фізики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан фізичного факультету

_____ проф. Якібчук П.М.

“ _____ ” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Чисельні методи

Галузь знань: **10 Природничі науки**

Спеціальність: **104 Фізика та астрономія**

Спеціалізація: **Комп’ютерна фізика**

Освітньо-кваліфікаційний рівень: **бакалавр**
фізичний факультет

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма “Чисельні методи” для студентів

спеціальності **104 Фізика та астрономія** фізичного факультету.

Розробник:

Вістовський В.В., доктор фізико-математичних наук, професор кафедри експериментальної фізики.

Протокол від “26” червня 2020 року № 15

Завідувач кафедри експериментальної фізики

_____ (Волошиновський А.С.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“26” червня 2020 року

Схвалено Вченою радою фізичного факультету

Протокол від “ ___ ” _____ 2020 року № ___

“ ___ ” _____ 2020 року

Голова _____ (Якібчук П.М.)
підпис (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни “Чисельні методи”)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 4,0	галузь знань: 10 природничі науки	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 104 Фізика та астрономія	<i>Рік підготовки:</i> 3-й	
Змістових модулів – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	<i>Семестр</i> 6-й	
Загальна кількість годин – 120		<i>Лекції</i> 32 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>Аудиторних:</i> VI семестр – 4 <i>Самостійної роботи студента:</i> VI семестр – 3,5		<i>Практичні</i> -	
		<i>Лабораторні</i> 32 год.	
		<i>Самостійна робота</i> 56 год.	
		<i>Вид контролю:</i> залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «**Чисельні методи**» є нормативною дисципліною циклу фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін підготовки по спеціальності 104 Фізика та астрономія (спеціалізації «Комп'ютерна фізика») та є базовим для ряду спеціальних курсів.

Мета: одержання студентами знань і практичних навичок алгоритмізації, створення, налагодження та тестування програм для розв'язання фахових задач на комп'ютері. Велика увага приділяється сучасним технологіям проведення наукових розрахунків із використанням програмного пакету MatLab.

Завдання: навчити студентів самостійно створювати, налагоджувати та тестувати програми комп'ютерного моделювання фізичних процесів і систем.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати основні принципи програмування в середовищі MatLab, чисельні методи обробки даних, підходи до розв'язання фізичних задач чисельними методами;

вміти: самостійно складати алгоритми програм для чисельного розв'язання задач, які розглядаються в даному курсі.

Значна частина навчальних годин курсу відведена на самостійне опрацювання. Самостійна робота студентів містить: підготовку до аудиторних занять (лекцій, лабораторних тощо); виконання відповідних завдань із навчальної дисципліни протягом семестру; самостійну роботу з окремих тем навчальної дисципліни; підготовку до всіх видів контрольних випробувань, у тому числі до модульних і комплексних контрольних робіт; участь у студентських наукових гуртках, семінарах, конференціях тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Розрахунки та програмування в середовищі MatLab

Вступ

Задачі курсу. Термінологія. Література. Порядок виконання лабораторного практикуму. Становище із видами забезпечень курсу: технічним, інформаційним, математичним, програмним і методичним.

Тема 1. Основи проведення розрахунків в середовищі MatLab

1. Робота з оболонкою програми.
2. Прості обчислення в MatLab.
3. Типи даних.
4. Елементарні математичні функції.
5. Матриці і вектори.
6. Функції для роботи з векторами.

Тема 2. Візуалізація даних, програмування та аналітичні розрахунки в MatLab

7. Графічні засоби MatLab.
8. Синтаксис та структура програм.
9. Скрипти і функції.
10. Оператори розгалуження.
11. Цикли.
12. Аналітичні розрахунки в MatLab.

Змістовий модуль 2. Чисельні методи

Тема 1. Чисельне диференціювання

13. Різницева апроксимація 1-ї похідної.
14. Похибки різницевої апроксимації похідної.
15. Некоректність чисельного диференціювання.
16. Регуляризація по кроку.
17. Різницева апроксимація 2-ї похідної.
18. Багатоточкові апроксимації похідних.

Тема 2. Звичайні дифрівняння (ЗДР). Задачі Коші.

19. Задача Коші.
20. Різницеві схеми Ейлера.
21. Схеми Рунге-Кутти.
22. Багатокроковий алгоритм Адамса-Бешфорта.
23. Неявний алгоритм «предіктор-коректор».

Тема 3. Жорсткі ЗДР та їхні системи

24. Жорсткі системи ЗДР.
25. Алгоритми розв'язування жорстких ЗДР.

Тема 4. Звичайні дифрівняння. Крайові задачі.

26. Постановка крайових задач.
27. Алгоритм пристрілки.
28. Різницеві схеми.

Тема 5. Задачі на власні значення.

29. Постановка задачі на власні значення.
30. Рівняння коливальних струн.
31. Рівняння Шредінгера

Тема 6. Дифрівняння в частинних похідних

32. Постановка задачі.
33. Різницеві схеми розрахунків.
34. Явна різницева схема Ейлера.
35. Неявна схема Ейлера.
36. Алгоритм прогонки.

Тема 7. Обернені задачі

37. Клас обернених задач.
38. Некоректні задачі
39. Регуляризація.

Тема 8. Фізичні задачі які розв'язуються чисельними методами

40. Задачі деконволюції.
41. Регуляризація Тихонова.

Тема 9. Динамічні системи

42. Опис динамічних систем
43. Атрактори
44. Алгоритми пошуку атракторів
45. Стійкість атракторів
46. Біфуркації

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1						
Змістовий модуль 1. Розрахунки та програмування в середовищі MatLab						
Тема 1. Основи проведення розрахунків в середовищі MatLab	8	2		2		4
Тема 2. Візуалізація даних, програмування та аналітичні розрахунки в MatLab	14	4		4		6
<i>Разом – зм. модуль 1</i>	22	6		6		10
Змістовий модуль 2. Методи чисельного розв'язування фізичних задач						
Тема 1. Чисельне диференціювання	14	4		4		6
Тема 2. Звичайні дифрівняння (ЗДР). Задачі Коші.	14	4		4		6
Тема 3. Жорсткі ЗДР та їхні системи	8	2		2		4
Тема 4. Звичайні дифрівняння. Крайові задачі.	10	2		4		4
Тема 5. Задачі на власні значення.	8	2		2		4
Тема 6. Дифрівняння в частинних похідних.	14	4		4		6
Тема 7. Обернені задачі.	8	2		2		4
Тема 8. Фізичні задачі які розв'язуються чисельними методами.	10	2		2		6
Тема 9. Динамічні системи	12	4		2		6
<i>Разом – зм. модуль 2</i>	98	26		26		46
Усього годин за III семестр	120	32		32		56
Усього годин	120	32		32		56

5. Темі семінарських занять

Семінарських занять в курсі не передбачено.

6. Темі практичних занять

Практичні заняття в курсі не передбачені.

7. Темі лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
III семестр		
1.	Робота з MatLab в режимі наукового калькулятора	2
2.	Візуалізація даних та аналітичні обчислення в MatLab	2
3.	Програмування в середовищі MatLab	2
4.	Чисельне диференціювання	4
5.	Різницеві схеми Ейлера для розв'язку задач Коші.	4
6.	Алгоритми Адамса-Бешфорта і Рунге-Кутти	2

7.	Дифривняння вищих порядків та системи дифривнянь	2
8.	Жорсткі дифривняння	2
9.	Крайові задачі. Алгоритм пристрілки.	2
10	Крайові задачі. Різницеві схеми.	2
11	Дифривняння в частинних похідних.	4
12	Деконволюція кінетики загасання люмінесценції.	2
13	Динамічні системи	2
	Разом	32

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
I семестр		
1.	Інтегроване середовище MatLab.	8
2.	Засоби візуалізації MatLab.	8
3.	Символьні розрахунки.	8
4.	Розв'язування СЛАР методом прогонки	8
5.	Чисельне розв'язування рівняння Шредінгера. Частина в потенціальній ямі із нескінченно високими стінками з наявності ненульового потенціалу.	6
6.	Чисельне розв'язування рівняння Шредінгера. Частина в потенціальній ямі скінченної глибини.	6
7.	Корекція оптичних спектрів	6
8.	Обробка двомірних зображень методом деконволюції	6
	Разом:	56

10. Методи контролю

Контроль засвоєння матеріалу включає:

оцінювання виконання лабораторних робіт (60 балів), заліковий тест — 40 балів. Сумарна оцінка за семестр виставляється за 100-бальною шкалою.

11. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
Лаб.	Лаб.	40	100
10	50		

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90–100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

12. Методичне забезпечення

1. Хвищун І.О. Програмування і математичне моделювання: Підручник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 544 с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Ануфриев И.Е., Смирнов А.Б, Смирнова Е.Н. MatLab 7.0, СПб: БХВ, 2005. – 1101 с.
2. Д.В. Кирьянов, Е.Н. Кирьянова. Вычислительная физика. М.: Полибук Мультимедиа, 2006. – 352 с.
3. Д.В. Кирьянов. Вычислительная математика. <http://www.keldysh.ru/comma/>.
4. Калиткин Н.Н. Численные методы. М.: Наука, 1978.
5. Дияк І.І. Пропедевтика прикладного програмування. К.: 1994. – 176 с.
6. Козин А.С., Лященко Н.Я. Вычислительная математика: Пособие для факультативных занятий в 10 класс -К.: Рад. Школа, 1983. – 191 с.
7. Шрюфер Е. Обробка сигналів: Цифрова обробка дискретизованих сигналів: Підручник. – К.: Либідь, 1992. – 296 с.
8. Тихонов А. Н., Самарский А. А. М.: Наука, 1977. – 728 с.

Допоміжна

1. Пытьев Ю.П. Методы анализа и интерпретации эксперимента. М.: МГУ, 1990.
2. Анищенко В.С. Сложные колебания в простых системах. М.: Наука, 1990
3. Каханер Д., Моулер К., Неш С. Численные методы и программное обеспечение. Пер. с англ. – М.: Мир 1998. – 575 с.
4. Д.Каханер, К.Моулер, С.Нэш. Численные методы и программное обеспечение. М.: Мир, 2001.
5. Кунин С. Вычислительная физика. Пер. с англ. М.: Мир, 1992.
6. Федоренко Р.П. Введение в вычислительную физику. М.: МФТИ, 1984

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.polybook.ru/comma/>
2. www.znannya.org.